

POSUDEK OPONENTA
Diplomová práce
Bc. Jaroslava Sluková
Všeobecný podmět a impersonálnost v němčině a španělštině
ÚRS, FF UK
2024

Studentka se ve své práci zabývá vyjádřením impersonálnosti ve třech jazycích: španělštině, němčině a češtině, přičemž data z českého jazyka studentka v této studii považuje spíše za okrajová, ale využitelná s ohledem na srovnávací funkci. Práce je rozdělena do deseti hlavních kapitol, kdy dvě třetiny tvoří část teoretickou a zbytek část praktickou; ta se dále skládá z několika případových studií. V teoretické části práce se nám nastiňuje vysvětlení pojmů, jejich definice, role a funkce; jedná se především o formální vyjádření zmíněné impersonálnosti, jejího vyjádření prostřednictvím gramatických a lexikálních prostředků a význam podmětu v jednotlivých jazycích. Studentka se zaměřuje na prokázání různorodého vyjádření impersonálnosti při překladech z jazyka románského do germánského a naopak, se srovnávacími ekvivalenty poskytnutými v jejím mateřském jazyce – češtině. Pro část praktickou byl použit paralelní korpus InterCorp verze 16 Core, beletristické texty, a získaná data byla dále analyzována a k nim přiřazeny nejčastější překladové protějšky.

Cílem studentky bylo zjistit nejen jak se překladatelé vypořádávají s impersonálními vyjádřeními, které v cílovém jazyce nejsou přítomny, ale podat podrobný rozbor možností vyjadřování impersonálnosti ve zmíněných jazycích s přihlédnutím i k takovému překladovým vyjádřením, které například gramatiky neuvádějí.

Studentka si pro svou práci zvolila podmět skromnosti – „my“, což je pro akademické psaní vhodnou variantou, v některých akademických kruzích jedinou správnou formou vědeckých prací. V práci je podrobně představena taxonomie vyjádření impersonálnosti ve třech jazycích – španělštině, němčině a češtině, přičemž autorka hlavní kapitole u všech jazyků dělí dále na dvě části a) systémové prostředky gramatické a b) prostředky lexikální. Tato klasifikace však není konečná a studentka nás velmi podrobně seznamuje s konkrétními způsoby vyjádření impersonálnosti, vysvětluje případnou nejednoznačnost (ve španělštině například rozdíl mezi *neosobním se* a *se reflexního pasiva*), udává příklady pro každý jev a zaměřuje se také na komparaci v analyzovaných jazycích; setkáme se také s porovnáním s jazykem ruským. Pro španělštinu se zde nabízí klasifikace skupin: *neosobní se*, *reflexivní pasivum*, *konstrukce hay que*, *predikát ve 3.os. pl.*, dále *ve 2.os. sg.*, *korelativní výrazy*, *hay* a *hace*, *neurčité číslovky*, výraz *uno*, *zájmena*, *kvantifikátory*, atd. Oproti kapitole věnované impersonálnosti v německém jazyce, část taxonomie španělské neobsahuje české překlady, což předpokládáme je z důvodu cílové skupiny čtenářů a hodnotitelů diplomové práce příslušejících Ústavu románských studií. Část práce věnovaná teorii a klasifikaci v jazyku německém je nejrozsáhlejší ze všech tří jazyků a studentka velmi podrobně uvádí příklady s popisy a překlady do češtiny, pro přehlednost je odkazováno i na kapitoly předchozí.

Kapitole sedmou tvoří případové studie, jejichž cílem je v obou jazycích – španělštině a němčině kvantitativně i kvalitativně analyzovat překlady vybraných prostředků impersonálnosti za použití paralelního korpusu InterCorp verze 16 Spanish a German v originálních textech daných zkoumaných jazyků. Pro studii španělského jazyka s překladem do němčiny byly vybrány konstrukce *hay que*, *se+ substantivum* v plurálu, *uno a alguien* a pro analýzu překladů z německého do španělského jazyka byly vybrány výrazy *man*, *es gilt+ zu + inf.* a *einer*. Data byla následně zanesena do grafů a zdůrazněno pořadí používání zkoumaných výrazů; například německé sloveso *müssen* je zastoupeno nejvíce v německém jazyce při překladu španělského *hay que* a naopak *neosobní se* ve španělštině bylo nejvíce zastoupeno v korpusovém překladu německého *man*.

Práce je analýzou impersonálnosti ve dvou, potažmo třech jazycích, část teoretická podává podrobné klasifikace vyjádření tohoto jevu a část praktická prokázala, že přestože ve zkoumaných jazycích existují přímé překladové ekvivalenty, nepoužívají se, přednost dostávají jiné prostředky. Studentka vyslovila v práci několik hypotéz str. 50 – „...domníváme se, že ani konstrukce (kromě *sein + zu*) bývají užívány zřejmě pouze zřídka“, str. 73 - „ *uno*který má v němčině svůj ekvivalent *einer*, dá se předpokládat, že v naprosté většině bude zastoupena právě tato možnost“.

V práci bych doporučila použít kratší klíčová slova a vyhnout se dlouhým klíčovým frázím, které v práci obsahují až šest slov. Vytkla bych nepřesná a nesprávná citování využitých zdrojů a dále přemíru přímých citací (někdy přímé citace v jednom odstavci navazují jedna na druhou a tvoří největší část celého odstavce), navíc ve většině případů jsou bohužel i nevhodně uvedeny do kontextu. Celkově lze konstatovat, že text by působil přirozeněji, kdyby byly použity citace nepřímé se správným uvedením zdrojů za použití vhodně umístěných interpunkčních znamének; závorek a teček. Doporučila bych modifikaci některých nadpisů (např. 3.1.1 Způsoby vyjádření podmětu, 3.1.2. Vyjádření podmětu), aby přesněji vystihovaly obsah kapitol a nedocházelo k jejich částečnému opakování; není zde ani vhodný nadpis „Poznámky“ na str. 72. V jiných částech diplomové práce není jednoznačně určeno, je-li věta nadpisem či není, jelikož na jedné straně stojí sama na řádce bez ukončení tečkou, na druhé straně však není číslována, není zahrnuta v obsahu ani jiným způsobem označena (str. 28, 56, 58). Je vhodnější místo těchto samostatných vět, vystupujících jako nadpisy, použít souvislý text, který bude tvořit obsah odstavce kapitoly. Je nutné si dát také pozor na zakončení vlastních kapitol, aby kapitoly či odstavce nekončily pouze uváděnými příklady, ale vždy shrnujícím zobecněným textem. Obdobný příklad se vyskytuje na str. 63 kapitola 6.2.3., kde by bylo odstavce nutné rozšířit, jelikož je tvořen pouze jednou větou. Práce by si zasloužila přesnější metodologii případových studií, a práci s hypotézou /hypotézami, které studentka během své práce nastiňuje, ale jako s hypotézami s nimi dále nepracuje.

Celkově hodnotím práci jako zdařilou, jelikož se jedná o poměrně rozsáhlou studii, která na pozadí odborné literatury a vlastní případové studie popisuje reálnou jazykovou situaci, ke které dochází při překladech mezi odlišnými jazyky.

Práci hodnotím známkou 2

Otázky k obhajobě:

- 1) Uveďte, prosím, k jakým nejzajímavějším výsledkům jste, dle vašeho názoru, touto prací dospěla.
- 2) Vysvětlete rozdíl mezi větami *S poctivostí nejdál dojdeš* a *Koho chleba jíš, toho píseň zpívej*. Proč se zde jedná v jednom případě o nulový podmět a v druhém o podmět všeobecný. – viz práce str. 13-14.

31. srpna 2024

PhDr. Štěpánka Rubešová, Ph.D.